

פניני הדרה היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרה היומי

שקלים כא-יומא ו | פרשת תזריע מצורע | גליון מס' 67

דף כא.

עוד כתב שם, דהנה הרמב"ם פירש את המריצה דקתני במשנה, דהכוונה כלי שרוצצים ומשברים בו עצמות המת להכניסם בסל להוליכם ממקום למקום, והלשון מריצה נגזר מלשון ותרץ את גולגלתו, [והובא פירושו בפירוש תקלין חדתין לקמן בעמוד ב' על דברי הגמרא מאן דאמר מריצה וכו' עיין שם]. וא"כ יש ללמוד מכאן שמותר גם לרוצץ העצמות ולשברם כאשר עושיני כן לכבודו, כגון להוליכו ולקברו אצל בני משפחתו, וכל שכן שמותר לעשות כן כדי להוליכו ולקברו בארץ ישראל, עיין שם.

ובהגהות יד שאול על שו"ע יו"ד (סי' ת"ג) השיג על הרדב"ז וכתב דאסור לערב עצמות כמה מתים עיין שם. ובשו"ת דבר יהושע להגאון ר' יהושע מנחם אהרנברג זצ"ל (ח"א סי' ל') יישב את הרדב"ז עיין שם.

דף כא:

במשנה: ושלש מאות כהנים מטבילין אותה- הנה חידוש נפלא איתא בשם הגר"א מווילנא זצ"ל שבא חשבון על מה דאיתא בשקלים (פ"ח מ"ה) דשלש מאות כהנים היו טובלין הפרוכת, דכל אחד רצה לזכות בהמצוה ולהחזיק הפרוכת שהי' במכוון שלש מאות כהנים, דמבואר שם דהפרוכת ארכה ארבעים אמה ורחבה עשרים, א"כ האורך והרוחב סביב משני הצדדים הוא מאה ועשרים אמות, ובעירובין (דף ד') סובר ר' יהודה דאמת בנין באמת בת ששה ואמת כלים באמת בת חמשה והפרוכת לא הוי בנין א"כ נמדד באמת כלים באמת בת חמשה, וחמשה פעמים מאה ועשרים הוא ששה מאות טפחים, ע"כ החזיקו שלש מאות כהנים כל אחד בשתי ידיו זה אצל זה והוי במכוון במספר ששה מאות טפחים

שלא יהיה מועלין באפרה וכו' בראשונה היו משתקשקין בה ונותנין אותה ע"ג מכותיהן וגזרו שימעלו בה, כיון שנגדרו גזרו שלא ימעלו בה- בשו"ת גינת ורדים (יו"ד כלל ב' סי' ד') דן לגבי מי שנדר נזיר שמשון בטעות אי יש לו התרה, וכתב דאף דרבנן הצריכו התרה אף בנדר טעות וכן אמרו שנזיר שמשון אין לו התרה, אעפ"כ איכא למימר דכשחכמים הצריכו התרה בנדרי טעות לא באו לקלקל אלא לתקן, ובנידון הזה שיכול לצאת מזה הפסד וקלקול ודאי לא העמידו חז"ל דבריהם להצריך התרה.

והביא ראייה לדבר ממה דאיתא כאן דאחד מתקנות חז"ל הוא שלא יהו מועלין באפרה של פרה, ומבואר בגמרא כאן וכן במנחות (נ"ב ע"א) דמדאורייתא היה הדין דאין מועלין באפרה, וחז"ל גזרו בזה מעילה כיון דראו דמזלזלין בה, וכיון דראו דנגדרו ואף פרושו מספק הזאות אוקמוה אדאורייתא, הרי דכשיש חשש שיבאו מזה לידי קלקול לא העמידו חז"ל את תקנתם, עיין שם.

חוץ מן הסל והמגריפה והמריצה המיוחדין לקברות- ובקרוב העדה ושאר מפרשים, מגריפה, כלי שגורפין וכונסים בו עצמות המתים כשהם מפוזרין.

כתב הרדב"ז בתשובה (ח"ב סי' תרי"א) דיש ללמוד ממשנתינו שמותר לצרף עצמות משל מתים הרבה ולהוליכן ביחד, כיון שהדבר לכבודם, דהרי תקנו מגריפה שהוא כלי שגורפין עצמות מתים כשהם מפוזרים, וודאי עצמות מת אחד לא הוי מפוזרים כל כך עד שיצטרכו מגריפה לקבץ אותם, ועל כרחך דמייירי מעצמות כמה מתים, הרי דמותר לצרפם וכנ"ל.

ודפח"ח. (ועי' בשו"ת שואל ומשיב מהדורה תליתאה חלק ג סימן נב שהביא חידוש זה, וראה מש"כ שם).

והגה"ק רמ"י מאוסטרובצה זצ"ל בספר מאיר עיני חכמים (ח"א סי' צ"ט ס"ק א') כתב להק' ע"ד דבאמת לא הונח בזה דהאיך נוכל לומר דהחזיקו שלש מאות כהנים כל אחד בשתי ידים בהפרכות ונחשב לכל אחד שיעור שני טפחים, הא נהי דשתי ידים אינם רק ב' טפחים, מ"מ כיון שעמדו הכהנים סמוכים לזה אצל זה, הא צריך לחשוב גם שיעור גופם וזה מחזיק הרבה יותר.

אך י"ל החשבון עפ"י דבריו עפמש"כ בעירובין (דף נ"ג) אמר רבי, כשהיינו לומדין תורה אצל ר"א בן שמוע היינו יושבים ששה ששה באמה, פירש"י שהיינו מתקרבים לשמוע מפיו ודוחקין זה את זה עיין שם, הרי דע"י הדחק יכול להיות ששה אנשים באמה, ובאמה יש ששה טפחים על ששה טפחים דהיינו שלשים וששה טפחים, ממילא כיון דע"י הדחק מחזיק אמה על אמה ששה אנשים, הרי דכל איש מחזיק בהיקפו ששה טפחים, ובעירובין (דף י"ג) כל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח, ממילא אדם שמחזיק בהיקפו ששה טפחים מחזיק ברחבו שני טפחים, א"כ מכוון ממש, דכיון שרצו לזכות בהמצוה היו מתקרבים ודוחקים זה את זה עד שהחזיק כל אחד ברחבו רק שני טפחים, ובשלש מאות כהנים הי' שיעור ששה מאות טפחים וזה פשוט.

ובדרך אגב נציין בעניין זה למה שכתב הב"י יו"ד (סי' קצ"ח) בשם הרשב"א, דצבעים שעל ידי הנשים או שעל השער לנוי אינן חוצצין לפי שאינן מקפידות בהן לעולם, ואדרבה חוזרות הן ומחדשות אותן תמיד לנוי, אף על גב שצבע זה פושט בכל השיער ורובו אף על פי שאינו מקפיד עליו חוצץ, כאן מקפדת ורוצה להיות שם והרי הוא כאילו הוא מגופו של שיער, למה הדבר דומה לבגד צבוע שאין הצבע כדבר נוסף וחוצץ אלא כעיקרו של בגד ואינו חוצץ, שהרי מצינו טבילה לפרכות אף על פי שיש בו תכלת וארגמן ותולעת שני עכ"ד.

דף כב:

כך אין מקדישין לכתחילה לפי שמצוה להקריב מתרומה חדשה והיאך הו"ל ישנה - החקרי לב (או"ח סי' קל"א) האריך לדון אם אדם יכול להפריש כמה שקלים לצאת בהם חובת מחצית השקל בכמה שנים הבאות או דבעינן שישקול מחצית השקל מידי שנה בשנה. והעיר שם מדברי הירושלמי כאן דאין נותנין מחצית השקל בזמן הזה לפי שמצוה להקריב מתרומה חדשה, ואי נימא דיכול להפריש

מעכשיו לשנים הבאות, א"כ ה"נ הוי לן למימר דהקדיש לאותה שנה שיבנה ביהמ"ק דשפיר חשיב תרומה חדשה. ותירץ דאה"נ דיכול להקדיש עכשיו לכשיבנה ביהמ"ק, אך המקדיש בסתם אין לנו לדון בהקדשו רק לניסן הבא ראשון לאחר הקדשו. [וראיתי נמי שדיבר בזה הגר"ח"ק בספרו שקל הקודש בביאור ההלכה הלכות שקלים פרק א הלכה ז שכתב שם: אבל לא נשים ולא עבדים. כ' המאירי הטעם מפני שהיא מ"ע שהז"ג וכ"כ במלא"ש בשם הרא"ש אלא שהרא"ש כ' דמ"מ הוי מרבין לה מדצריכין כפרה ולהכי איצטריך איש ולא אשה, ויל"ע למה הוי מ"ע שהז"ג דאי משום שצריך להביא לר"ח ניסן למה לא יוכל להפרישה מתחלת השנה או אפי' להביאה לגזבר מתחלת השנה שישמרנה עד שיגיע הזמן ואז יתננה בלשכה, והנה בירו' סוף שקלים תנן המקדיש שקלים ובכורים (בזה"ז לפ"ד רוב הראשונים) קודש רש"א האומר בכורים קודש אינו קודש ומפרש בירו' דה"ה שקלים ופריך למה במפריש קרבן גר בזה"ז קדוש לר"ש ומשני דכאן הטעם לפי שמצוה להקריב מתרומה חדשה והאיך הו"ל ישנה אם יבנה ביהמ"ק וע"ש גי' הגר"א וקשה למה הו"ל ישנה ולמה לא יוכל להפריש עתה שיהא עד שיבנה ביהמ"ק ואז יקריבו מזה ונ' דס"ל דכיון שהתורה הקפידה שיביאו מתרומה חדשה א"א להפריש קודם ולהחזיקו עד הזמן וע"ל ה"א שרבנו כתב מ"ע מה"ת ליתן כל איש מישראל מחה"ש בכל שנה ושנה והבאנו בשם ס' קובץ דכונת רבנו שא"א להביא בשנה א' עבור כמה שנים ומשמע שאפי' הגזבר מסכים לשמרו עד שיגיע הזמן ואז ליתנו ללשכה לא מהני דבעינן שכל שנה יתן מחדש ומה"ט י"ל דגם להפריש מתחלת השנה לא מהני דהתורה רוצה דבר"ח ניסן יביאו תרומה חדשה שהקדיש עתה כדדרשי' חדש והבא לי מתרומה חדשה ועי' תו"י יומא ס"ז א' ד"ה קרבנות שיכול להניחם לשנה הבאה אבל זהו רק לר"י אבל לרבנן שם ס"ל דאין עולין להן לשנה הבאה ע"ש וצ"ע]. עוד ראה בס' הר אפרים בקונטרס שבסוף הספר מש"כ בזה.

<<<>>>

מס' יומא

דף ב.

תנן התם שבעת ימים קודם שריפת כפרה הוי מפרישים כהן השורף את הפרה מביתו וכו', אמר קרא כאשר עשה וכו' לעשות אלו מעשי פרה וכו' - כתב המנחת חינוך (מצוה שצז אות יז) דנראה פשוט דאע"פ שנקט התנא מפרישין כהן השורף את הפרה,

חג הסוכות, אלא דעדיין צריך לבאר בלשון המקרא אי שמיני עצרת הוי בכלל חג הסוכות.

ועיין בברכי יוסף (סי' תרסח) שהביא דברי רש"י ושאר ראשונים בסוגיין דמוכח מהם דשמיני עצרת לא הוי בכלל חג הסוכות אלא רגל בפני עצמו. והק' ע"ז מגמרא סוטה (מא ע"א): דאי כתב רחמנא בחג הסוכות הו"א אפילו ביום טוב אחרון וכו'. הרי מוכח מזה דגם יום טוב אחרון של חג הוא בכלל חג הסוכות בלשון מקרא.

אולם לדינא כתב דמ"מ אינו יוצא ידי חובתו בתפלה אם אמר בשמיני עצרת חג הסוכות הזה, דהרי כתבו האחרונים (בסי' תפז) דאם אמר ביום טוב מקדש השבת לא יצא ידי חובתו, דאע"ג דיו"ט איקרי שבת, וכדכתיב ממחרת השבת, מ"מ איהו כוונתו הי' שבת ולא על יום טוב, וה"ה כאן שבלשון בני אדם אין שמיני עצרת בכלל חג הסוכות, כשאומר מחמת שיגרא דלישנא חג הסוכות הזה, כוונתו אחג הסוכות ולא אשמיני עצרת, ולא יצא ידי חובתו. וע"ע באגרות משה (או"ח ח"ג סי' צז) מש"כ בזה.

דף ד :

כתב הרמב"ם (הל' שבועות פ"א ה"ז) דהנשבע שלא יאכל ז' ימים הרי זה לוקה משום שבועת שוא, שאין אדם יכול לחיות ז' ימים מבלי אכילה - וכתב האור שמח (פ"ה שבועות ה"כ) דהמקור לדברי הרמב"ם הוא מסוגיין דאמרין דהפרישה היתה למרע"ה בכדי למרק אכילה ושתי' שבמעיו שיהי' כמלאכי השרת. הרי שעד שיעור זה עדיין נמצא אכילה ושתי' בתוך מעיו ויוכל להתקיים מבלי שיאכל. וכן ראיתי שכתב במקורי הרמב"ם לרש"ש.

דף ה.

עתיד לבוא נמי לכשיבואו אהרן ובניו ומשה עמהם - הרש"ש (מעשר שני פ"ה מ"ב) העיר דכאן מבואר דתחיית המתים יהיה לפני בנין בית המקדש השלישי שייבנה במהרה, ותמה מכאן על התויו"ט שם שכתב דבנין ביהמ"ק קודם לתחיית המתים, מיהו ע"ש שהביא מהמדרש הנעלם פרשת תולדות בנין ביהמ"ק קודם קיבוץ גלויות וקיבוץ גלויות קודם לתחיית המתים מ' שנה.

ובערוך לנר (נדה סא ב) נקט דאין תחיית המתים רק לאחר בנין בית המקדש, שהרי אין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד גלויות, והוקשה לו מדקאמר כאן לעתיד לבוא יהיה אהרן ובניו ומשה עמהם, והוכיח מכאן כדאיתא בזוהר שלעת המשיח יקומו צדיקים גדולים לתחייה, אף על גב שעדיין לא הגיע עת התחיה לכל העולם.

לאו דוקא השורף, אלא הוא הדין המקבל והמזה, כל כהן שעובד בפרה צריך פרישה, דבגמרא כאן ילפינן זאת מדכ' לעשות ודרשינן אלו מעשי פרה, א"כ כל עשיית הפרה צריכה פרישה, רק התנא נקט השורף שהוא המעשה היותר גדול, ומסתמא היה הכל בכהן אחד, אבל ודאי אם היו הרבה כהנים אז כל אחד טעון פרישה, עיין שם.

אמנם התוס' ישנים והפני יהושע כאן נקטו דבדווקא נקט כהן השורף, ואפילו למאן דנפקא פרישה בפרה מקרא מוקמינן לקרא בעיקר מעשה הפרה דהיינו שריפה, ובספר אמבוהא דספרי על הספרי זוטא (פר' חוקת) נמי העיר דבמ"ש החינוך דכל הכהנים העוסקים צריכים פרישה, לא ראה מש"כ התו"י יומא (ב א) ד"ה מפרישין שכתבו להדיא דרק כהן השורף היו מפרישין, ולא שאר כהנים שהיו עסוקין בשריפתה, דמוקמינן קרא דעיקר מעשה הפרה דהיינו שריפה ועי"ש.

גם מש"כ הגאון ז"ל דהיו כל העבודות נעשות בכהן אחד, הנה עיין בתרגום יב"ע כאן, דאיתא להדיא דבכל עבודה הי' כהן אחר יעושה שכתב ותתנון יתה לאלעזר וכו' וכהנא אוחרן וכו' יתה. עוד שם ויוקד כהן אוחרן, ית תורתא וכו' ויסד כהן אוחרן בקעתא דקיסא יעושה ופשוט נראה דהי' כמו בשאר קרבן ציבור, דהי' פייס מי שוחט מי זורק.

גם י"ל בטעם דברי התרגום יב"ע דהי' צריך שיהי' כל עבודה ועבודה בכהן אחר. לפי מה שנראה מד' התוס' פסחים (סט א) ד"ה שמא דכהן שנטמא ע"י עסק הפרה ומגע מי חטאת, פסול גם לעבודת הפרה והזאת מי חטאת יעושה ועיין פני יהושע ריש יומא שכתב דלדברי התוס' צריך שיהי' בפרה בכל עבודה כהן אחר דנטמא בעבודת הפרה. או דצריך הכהן טבילה בין עבודה לעבודה אחרת דטבו"י כשר בפרה יעו"ש. וא"כ א"ש בפשיטות דברי התיב"ע דהי' צריך כל עבודה בכהן אחר. דהראשון נטמא במעשה הפרה ודו"ק. וע"ע שם מש"כ בזה.

דף ג.

פז"ר קש"ב - ופירש"י רגל בפני עצמו שאין שם חג הסוכות עליו.

הנה דנו הפוסקים במי שטעה ואמר בתפלתו בשמיני עצרת את יום חג הסוכות הזה אי יוצא בדיעבד ידי חובתו או דהוה כהזכיר יום אחד דחוזר לראש.

והנה לגבי נדרים קיי"ל ביו"ד (סי' רכ סעיף כ) דהאומר קונם יין שאני שותה בחג אסור בשמיני עצרת, ומקורו מירושלמי (סי' רפ הנודר מן המבושל) דבלשון בני אדם שמיני עצרת הוא בכלל

דף ה:

יו"כ ושניהם מד"ת, למה אצל כ"ג דעיקר כפרה גביה הוא אמרינן יכנוס אחר תחתיו אם נטמא, ולגבי איש עתי יכנוס בטומאה, כיון דאמרינן טומאה דחווה היא בצבור ובדיעבד הלא כשר באינו מזומן, א"כ למה יכנוס ויטמא העזרה.

ותירץ הגר"ח מבריסק זצ"ל דאצל כ"ג אם נטמא יש שני איסורים איסור אחד שמטמא את העזרה, ועוד איסור שהעבודה אסורה בטומאה, אך אצל איש עתי אין כאן אלא איסור אחד שמטמא את העזרה, ולכך י"ל דשני איסורים לא דחינן אבל איסור אחד דחינן עכ"ד. [ובהע' שם הובא ליישב בתוספת ביאור דשילוח השעיר אין זה עבודה דיהא בו פסול טומאה בעבודה, אלא דאיסורו הוא רק משום הכניסה בטומאה לעזרה, ובזה אמרינן דכדי לקיים המצוה דאיש עתי נכנס אפי' בטומאה, אבל כהן גדול שעובד בטומאה הרי יש כאן חסרון בעבודה דיש בה פסול טומאה, ואף דדחווה בצבור מ"מ למצוה עדיף דיהא קרב בטהרה בלא פסול טומאה אף דלא יתקיים מצות פרישה, וכ"כ בשו"ת אבני נזר חו"מ סי' קמב].

כיצד מלבישן לעתיד לבא - השפתי צדיק מפילץ זצ"ל שאל להאבני נזר (חו"מ סי' ג) למה יצטרך לעתיד סדר הלבשה, הלא כבר נתחנכו אהרן לבניו, ולמה יצטרכו חינוך שנית.

ותירץ באבני נזר: נ"ל עפ"מ ש"כ הרב מלאדי זצ"ל בעל התניא בספרו תורה אור (פ' ויחי) בפסוק אוסרי לגפן עירה (בד"ה והנה זהו) שלעתיד לבא תהי העבודה למכוון אחר לגמרי ממה שהי' במשכן ובבית עולמים, כי שם הי' לכפרה על האדם, ולעת"ל הי' האדם כבר מתוקן, והקרבות יהי' להעלות הבעלי חיים עיין שם. וכיון שיהי' העבודה באופן אחר יצטרך חינוך לעבודה זו מחדש. ורמזו חכמז"ל זה במה שאמרו (לעיל ג ב) שמיני רגל בפני עצמו, וידוע כי שמיני רמז לימות המשיח, כנור של עתיד בת ח' נימין (ערכין יג ב), ואין לו צירוף עם עוה"ז, והוא בפני עצמו, וע"כ צריך חינוך מחדש.

וראוי לציין נמי שבספר המצוות שורש ג' כתב הרמב"ן ז"ל (בד"ה אבל תרומת) "לפי שכבר בטלה משיחתן ממנו ומזרעו משעת המיתה, ויהיו אנשים מחודשים, ויצטרכו להתקדש כבראשונה".

דף ו:

אמר רב תחליפא אבוה דרב הונא (בר תחליפא) משמיה דרבא: זאת אומרת טומאת המת הותרה היא בציבור. רבינא אמר: אפילו תימא טומאת המת דחווה היא בצבור טומאת המת לא שכיחא, טומאת ביתו שכיחא - נציין חידוש נפלא שהובא בחידושי הגר"ח דהנה הדין הוא בנטמא כ"ג ביו"כ דנכנס הסגן שהזמינו אותו קודם יו"כ ומשמש תחתיו, כי טומאה דחווה היא בציבור כדפסק הרמב"ם בפ"ד מביאת מקדש הט"ו וז"ל "ומפני מה מחזירין על הטהור מבית אב אחר מפני שהטומאה לא הותרה בציבור אלא באיסורא עומדת ודחווה היא מפני הדחק, ואין דוחין כל דבר הנדחה אלא במקום שאי אפשר", לכן אף כאן אצל הכ"ג אף שהכהן השני לא הופרש לשבעה ימים מ"מ נכנס תחתיו, אבל באיש עתי המשלח את השעיר לעזאזל אמרינן בגמ' (יומא דף סו ע"ב) "עתי ואפילו בטומאה למאי הלכתא אמר רב ששת לומר שאם נטמא משלחו נכנס טמא לעזרה ומשלחו", וצ"ב דכיון דשניהם הכ"ג ואיש עתי זה צריך הפרשה וזה טעון שיהיה מזומן קודם

תמצית הדף היומי

"החידוש של שנת תשפ"א"

סיכום שבועי מיוחד ותמציתי של הדף היומי

<< שבועה דפים מסוכמים ומתומצתים בתוך עמוד אחד >>
[מיוחד ביותר לנבחני הדף היומי במסגרות דרשו וכדו', ולכל החפצים לקנות ולזכור את תלמודם]

ניתן להירשם לרשימת התפוצה במייל

K0504166339@gmail.com

מוקדי הפצה ראשיים בביתר (החל מיום חמישי בערב):

גבעה A ❖ ביהמ"ד אהל תורה - רח' הרב קארו 4 ❖ ביהמ"ד היכל עובדיה - רח' אויערבך (מצד הרב אשר עמר ה"ו 025275697) ❖ ישיבת הר"ן - רח' זוויל ❖ בוסטון - בשיעור דף היומי של הרב כץ - אצל הרב יחיאל כהן - 0548461804	גבעה B ❖ מוקד ראשי - דרכי איש 5 - 0504166339 ❖ שטיבלאך דרכי איש - היכל השיעורים. ❖ ביהמ"ד אהל יששכר - המגיד ממעורייטש 144 - בשיעור הדף היומי. ❖ כולל דורשי ציון - הרב שמחה שטיינברג ה"ו

לפתיחת מוקדים נוספים בביתר ובשאר חלקי הארץ
פנו ל 0504166339

הנציג כאן בביהמ"ד

תלמד... תשנן... תזכור... ❖❖❖

גליון זה יוצא לאור ע"י 'שיעור הדף היומי' בביהמ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארו 4 ביתר.

מידי ערב נמסר שיעור בצורה רהוטה ובהירה בשעה 7.00 בערב - שמעו ותחי נפשכם.

כמו"כ מתקיים שיעור 'למאחרי שבת' בביהמ"ד אהל יששכר רח' המגיד ממעורייטש 144 בשעה 10.35 בערב.

ניתן לשמוע את השיעורים בקול הלשון במס' 03-6171111 להקיש *7 ואז קוד *66339* שולחה 6

ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל: K0504166339@gmail.com

ניתן לקבל גם את הגליון היוצא ע"י בית מדרש גבוה לכהנים ללימוד הלכות עבודת ביהמ"ק.